

Instytut Pamięci Narodowej - Archiwum

<https://archiwum.ipn.gov.pl/pl/nauka/konferencje-naukowe/26620,Miedzynarodowa-konferencja-naukowa-Nie-tylko-o-Czarnobyl-Ekologiczne-wymiary-histo.html>
28.02.2026, 12:24

Strona znajduje się w archiwum.

Miedzynarodowa konferencja naukowa „Nie tylko Czarnobyl. Ekologiczne wymiary historii komunizmu” / „Not only Chernobyl. Ecological Dimensions of History of Communism” - Poznań, 21-22 kwietnia 2016

W dniach 21-22 kwietnia 2016 r. odbyła się w Poznaniu międzynarodowa konferencja naukowa „Nie tylko Czarnobyl. Ekologiczne wymiary historii komunizmu” / „Not only Chernobyl. Ecological Dimensions of History of Communism”, w której uczestniczyli historycy z Francji, Niemiec, Rosji, Słowacji, Ukrainy, Węgier i oczywiście Polski.

Konferencja została zorganizowana przez Oddziałowe Biuro Edukacji Publicznej IPN w Poznaniu.

Obrady toczyły się wokół trzech zasadniczych kwestii: polityka krajów komunistycznych wobec środowiska naturalnego, katastrofy ekologiczne w historii komunizmu oraz wpływ katastrofy w Czarnobylu na działalność opozycji politycznej w Polsce i w bloku wschodnim.

W pierwszej części referencji i dyskutanci zwracali uwagę na to, że oficjalna ideologia marksistowska zawierająca motyw panowania człowieka nad przyrodą legitymizowała transformację środowiska przyrodniczego. Budowa przemysłu ciężkiego i polityka rolna (kolektywizacja), wykorzystanie energii wodnej przyczyniła się do zmiany technik produkcji rolnej i degradacji środowiska przyrodniczego, którym władze bezskutecznie próbowały przeciwdziałać (zanieczyszczenie wody). Katastrofa w Czarnobylu 26 kwietnia 1986 nie była również pierwszym takim zdarzeniem w historii komunizmu. Poszczególni referenci przedstawiali nieznane kulisy wypadku na poligonie atomowym w Totsku, wysuszenie Morza Aralskiego, czy wykoślenie cystern z chlorem w 1989 w Białymstoku. W ostatniej części prelegenci przedstawiali wpływ katastrofy w Czarnobylu na rozwój opozycji w Polsce, Ukrainie i Rosji. W przypadku Poznania – wydarzenie to zainicjowało działalność odrębnej struktury Wielkopolskiego Seminarium Ekologicznego, które koordynowało protestami

przeciwko budowie elektrowni w Klempiczu.

PROGRAM

Dzień I, czwartek, 21 kwietnia 2016 / The First Day, Thursday, April 21, 2016

9:00-9:10: Otwarcie / opening

Session I: The Ecological Dimensions of Communism

Chair: Krzysztof Brzechczyn (the Institute of National Remembrance, Adam Mickiewicz University in Poznań)

9:10-9:35: Yulia Khmelevskaya (South Ural State University, Chelyabinsk), *The Atomic Snowball in the Fall of 1954 in the South Urals: the Nuclear Weapons Test on the Totsk Polygon in the Local Memory i the Agenda of Public Activity*

9:35-10:00: Robert Balogh (Hungarian Academy of Science), *Cold War i Beyond: Border Crossing i Ecology in Forestry 1960-1980*

10:00-10:25: Serhiy Choliy (National Technical University of Ukraine, Kyiv), *People Had a Voice: Individual Initiative i the Population Relocation Process in the Late Soviet Union (1986-1991)*

10:25-10:50: Natalia Leshchenko, *The Chernobyl Accident as a Social Distress. Based on the Interview with Refugees from the Alienation Zone.*

10:50-11:30: Dyskusja / discussion

11:30-12:00: Przerwa kawowa / coffee break

Session II: Ecological Dimensions of Communism

Chair: Krzysztof Brzechczyn (the Institute of National Remembrance, Adam Mickiewicz University in Poznań)

12:00-12:20: Piotr Chmielewski, Piotr Matczak (Institute of Sociology, Adam Mickiewicz University), *Nature Conservation Transition – a Comparison of the Communist i Post-Communist Legislation*

12:20-12:40: Małgorzata Praczyk (Institute of History, Adam Mickiewicz University), *Nature i Ruins. The Ecological Dimension of Human Negligence in Post-war Poland*

12:40-13:00: Xawery Stańczyk (Institute of Polish Culture, Warsaw University), *Practices of Orientalism Inside the Ecovillage Movement in Poland of State Socialism*

13:00–13:20: Irina Gordeeva (Russian State University for the Humanities, Moscow, Russia), *The Ecological Agenda in the Activities of The Group to Establish Trust Between East i West, 1986–1989*

13:20–14:00: dyskusja / discussion

14:00–15:20: przerwa / break

Session III: Organized by the Network for the Environmental History of Dictatorships

Chair: Viktor Pal (Slovak Academy of Sciences, the Institute of History)

15:20–15:40: Laurent Coumel (Centre national de la recherche scientifique et de l'École des hautes études en sciences sociales CERCEC CNRS-EHESS in Paris), *Environmental Conflicts at the Source of the Volga: a Real-Size Test for Nature Protection in the Late Soviet Union*

15:40–16:00: Michel Dupuy (Institut d'Histoire Moderne et Contemporaine, Paris), *The French Media i the Environmental Problems in the Communist Countries During the Cold War*

16:00–16:20 Elena Kochetkova (National Research University Higher School of Economics, St Petersburg/University of Helsinki), *Soviet Environmental Politics in the 1950s–60s i the Cold War.*

16:20–16:40: przerwa kawowa / coffee break

Chair: Agnieszka Delis-Szeląg (Platform of European Memory and Conscience)

16:40–17:00: Viktor Pál (Slovak Academy of Sciences, Institute of History), *From Chernobyl to Gabčíkovo. The Environment i Public Opinion Surveys in the State-Socialist Hungary in the 1980s*

17:20–17:40: Arnost Stanzel (Ludwig-Maximilians University at Munich), *Water Pollution in Romania, 1948–1989: On the Way to the Second Modernity i Back Again?*

17:40–18:40: dyskusja / discussion

Dzień II, piątek, 22 kwietnia 2016 / The Second Day, Friday, April 22, 2016

Session IV: Ekologiczne wymiary historii komunizmu / Ecological Dimensions of History of Communism

Chair: Karolina Bittner (Institute of National Remembrance, Poznań)

9:00–9:20: Dmitriy Panto (Muzeum of the Second World War in Gdańsk), *Jak ZSRR wypił*

Morze. Zagłada morza Aralskiego / How the Soviet Union Drank a Sea. The End of the Aral Sea.

9:20–9:40: Dariusz Jarosz (Institute of History, PAN), *Zanieczyszczenie środowiska w Polsce w latach 1956–1970 jako problem władzy i społeczeństwa (wybrane problemy) / Environmental Pollution in Poland in 1956–1970 as a Problem of the Authorities i Society (Selected Issues)*

9:40–10:00: Jarosław Dulewicz (UJK Kielce), *Zanieczyszczenie środowiska naturalnego w Polsce w świetle materiałów Służby Bezpieczeństwa (1971–1989) / The Pollution of the Environment in the Light of the Sources of the Security Service (1971–1989)*

10:00–10:20: Przemysław Ruchlewski (ECS), *Ochrona środowiska w polityce KW PZPR w Gdańsku / The Protection of the Environment in the Policy of the Voivodeship Committee of the Polish United Workers' Party in Gdańsk*

10:20–10:40: Mieczysław Kopeć, *Ochrona środowiska naturalnego w świetle aktów prawnych okresu Polski Ludowej / The Protection of the Environment in the Legal Regulations in the People's Republic of Poland*

10:40–11:20: Dyskusja / discussion

11:20–11:40: Przerwa kawowa / coffee Break

Session V: Ekologiczne wymiary historii komunizmu w Polsce / Ecological Dimensions of History of Communism in Poland

Chair: Agnieszka Łuczak (Institute of National Remembrance, Poznań)

11:40–12:00: Arkadiusz Majewski (Institute of History, Warsaw University), *Ekologiczne aspekty polityki przeciwpowodziowej na rzece Wiśle w okresie Polski Ludowej na przykładzie budowy stopnia wodnego we Włocławku / The Ecological Dimensions of the Flood Prevention Policy on the Vistula River in the Polish People's Republic. The Case of the Building of the Barrage in Włocławek*

12:00–12:20: Agnieszka Laddach (UMK Toruń), *Historia i teraźniejszość Elektrowni Jądrowej Żarnowiec. Propozycja projektu badawczego / The History i the Present State of The Żarnowiec Nuclear Power Plant. A Proposal for a Research Project.*

12:20–12:40: Renata Knyspel-Kopeć, *„Na terenie całego kraju nie było zagrożenia dla zdrowia ludności”. Katastrofa ekologiczna w Czarnobylu w świetle polskiej prasy. Wybrane porzyskłady / „There was no threat to the health of the people.” The Ecological Catastrophe in Chernobyl in the Polish Press. Selected Examples.*

12:40–13:00: Aleksandra Brylska (Faculty of Artes Liberales, Warsaw University), *Dobra energia, która zabija. O propagandowej roli energii atomowej w PRL-u / The Good Energy that Kills. On the Propagandic Role of Atomic Power in the People's Republic of Poland*

13:00-13:20: Zuzanna Grębecka (Institute of Polish Culture, Warsaw University), *Dzieciństwo w cieniu nuklearnego zagrożenia/The Childhood in the Nuclear Shadow*

13:20-13:40: Paweł Nowik (Institute of National Remembrance, Białystok), *Ostatnia taka katastrofa w PRL/ The Last such an Ecological Catastrophe in Poland.*

13:40-14:00 dyskusja / discussion

14:00-15:00:przerwa / break

Session VI: Kwestie ekologiczne w działalności opozycji / Ecological Issues in Activity of Opposition

Chair: Miklós Mitrovits (Hungarian Academy of Science)

15:00-15:20: Krzysztof Łabędź (Akademia Ignatianum w Krakowie), *Problematyka ekologiczna w prasie drugiego obiegu wydawniczego w latach 80-tych / The Ecological Issues in the Independent Press in the 1980s*

15:20-15:40: Mateusz Flont (UJ), *Czy kultura alternatywna w PRL zauważała zagrożenie ekologiczne? Subkultury i (fan)ziny [1978-1989] / Did Alternative Culture in the People's Republic of Poland Recognize Ecological Problems? Subcultures i (fan)zines (1978-1989)*

15:40-16:00: Marcin Tunak (Institute of History, Adam Mickiewicz University), *Protesty społeczne przeciwko budowie elektrowni atomowej w Klempiczu / Social Protests against the Construction of a Nuclear Power Plant in Klempicz*

16:00-16:20: Jakub Kufel (ECS), *Postulaty ekologiczne w kampanii wyborczej Komitetu Obywatelskiego przed wyborami czerwcowymi 1989 / The Ecological Postulates in the Election Campaign of the Civic Committee (Komitet Obywatelski) during the June Elections of 1989.*

16:20-16:40: Zbigniew Bereszyński (independent researcher), *Problematyka ekologiczna i aktywizacja środowisk opozycyjnych w ostatnich latach PRL na przykładzie województwa opolskiego / Ecological Issues i the Activation of Opposition in the Opolskie Voivodeship*

16:40-17:00: przerwa kawowa / coffee break

Session VII: Transnarodowe wymiary problematyki ekologicznej w komunizmie / Transnational Dimensions of Ecological Issues in Communism

Chair: Przemysław Zwiernik (Institute of National Remembrance, Poznań)

17:00-17:20: Wieńczysław Nowacki, *Wielkopolskie Forum Ekologiczne. Program i działalność, 1986-1989 / The Ecological Forum of Greater Poland. Program i Activity, 1986-1989.*

17:20–17:40: Paweł Sekuła (UJ), *Wpływ katastrofy czarnobylskiej na proces kształtowania ukraińskiej opozycji antykomunistycznej w ZSRS / The Influence of the Chernobyl Catastrophe on the Proces of Shaping the Anti-Communist Ukranian Opposition in the Soviet Union.*

17:20–17:40 Małgorzata Świder (Instytut Historii Uniwersytet Opolski), *Wpływ Czarnobyla na politykę i społeczeństwo Niemiec Zachodnich / The Impact of the Chernobyl Catastrophe on the Policy i Society of Western Germany*

17:40–18:20: dyskusja / discussion

18:20–18:30: Miklós Mitrovits (Hungarian Academy of Science), *Cultural Opposition – Understanding the Cultural Heritage of Dissent in Former Socialist Countries: a Presentation of the New Horizon 2020 Research Project*

18:30: Zamknięcie konferencji / The closing of the conference

Termin: 21–22 kwietnia 2016

Miejsce: Ośrodek Nauki PAN, Poznań, ul. Wieniawskiego 17/19, sala 311

Język konferencji: angielski i polski

Komitet Organizacyjny: dr Karolina Bittner, prof.dr hab. Krzysztof Brzechczyn, dr Przemysław Zwiernik

Patronat medialny: Radio Merkury

PLIKI DO POBRANIA

[Karta-zgłoszeniowa-The chart of Conference-Chernobyl \(doc, 29 KB\)](#)